

PRZEGLĄD UCHWAŁ IZBY KARNEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO W ZAKRESIE PRAWA KARNEGO MATERIALNEGO I PROCESOWEGO ZA 2020 ROK

RYSZARD A. STEFAŃSKI*

DOI: 10.26399/iusnovum.v15.3.2021.24/r.a.stefanski

KODEKS KARNY

1. FAŁSZYWE ZEZNANIA (ART. 233 § 1A K.K.)

Ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw¹ dokonano istotnych zmian art. 233 k.k., typizującego przestępstwo fałszywych zeznań. Polegają one na zaostrzeniu ustawowego zagrożenia za występki fałszywych zeznań określony w art. 233 § 1 k.k., przewidując zagrożenia karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8, dodaniu do art. 233 k.k. § 1a typizującego uprzywilejowany typ występków fałszywych zeznań, ze względu na działanie sprawcy z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu, oraz zmianie § 3 ograniczającego niepodleganie karze za czyn określony w § 1a do sprawcy, który składa fałszywe zeznanie, nie wiedząc o prawie odmowy zeznania lub odpowiedzi na pytania.

Wydawać by się mogło, że dodanie § 1a do art. 233 k.k. i zmiana jego § 3 doprowadziły do tego, iż świadek, niezależnie od tego, czy powinien uzyskać w danej sprawie status podejrzanego, ma prawo jedynie do milczenia, a nie może zaś, pod rygorem odpowiedzialności karnej, składać fałszywych zeznań². W doktrynie jest wyrażony pogląd, że świadek podlega odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, nawet jeśli jest sprawcą czynu, którego dotyczy dane lub inne

* prof. dr hab., Kierownik Katedry Prawa Karnego Wydziału Prawa i Administracji Uczelni Łazarskiego w Warszawie, e-mail: ryszard.stefanski@lazarski.pl, ORCID: 0000-0003-0995-9499

¹ Dz.U. z 2016 r., poz. 437 ze zm.

² A. Jezusek, *Glosa do postanowienia SN z dnia 15 stycznia 2020 r., I KZP 10/19, „Prokuratura i Prawo” 2021, nr 1, s. 123.*

postępowanie³. Twierdzi się także, że zakres art. 233 § 1a k.k. jest ograniczony do tych świadków, którzy składają fałszywe zeznania z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą ich najbliższemu, wyłączając przyszłego podejrzanego ze względu na to, że prawo do obrony ma umocowanie konstytucyjne i nie może być ograniczone w drodze ustawy⁴. Ten pogląd nie znajduje uzasadnienia w literalnym brzmieniu art. 233 § 1a k.k.

W kontekście art. 233 § 3 k.k. zostało przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne, czy po nowelizacji art. 233 k.k., tj. po dodaniu nowelą z 11 marca 2016 r. przepisu art. 233 § 1a k.k. zmianie uległ zakres podmiotowy tego typu czynu zabronionego i czy zmianie uległy zasady odpowiedzialności za ten występki w razie umyślnego złożenia nieprawdziwych zeznań dotyczące okoliczności mających znaczenie dla realizacji jego prawa do obrony (art. 6 k.p.k.).

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 stycznia 2020 r., I KZP 10/19 (OSNKW 2020, nr 1, poz. 1) uznał, że: „Od dnia 15 kwietnia 2016 r., daty wejścia w życie ustawy z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r., poz. 437 z późn. zm.), zachowanie sprawcy składającego fałszywe zeznania (art. 233 § 1 k.k.) w obawie przed grożącą mu odpowiedzialnością karną, które do tej chwili traktowane było jako kontratyp działania w ramach prawa do obrony, zostało stypizowane jako uprzywilejowany typ przestępstwa określony w art. 233 § 1a k.k.”. Jest to pogląd nietrafny i słusznie spotkał się z krytyką⁵. Organ ten, uzasadniając ten pogląd, podkreślił, że ustawodawca za priorytet uznał potrzebę zapewnienia prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości i realizację celów procesu, w tym wykrycie i ujęcie sprawcy przestępstwa. Wskazał, że prawo do obrony, wyrażone w art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i art. 42 ust. 2 Konstytucji RP, zapewnia prawo do odmowy składania zeznań i prawo do odmowy odpowiedzi na pytanie (art. 182 k.p.k. i art. 183 k.p.k.). Prawo do obrony nie może być wykonywane w taki sposób, aby unicestwić fundamentalny cel procesu karnego, tj. pociągnięcie osoby winnej do odpowiedzialności, a uwolnienie osoby niewinnej.

W pełni – moim zdaniem – zachowały aktualność judykaty Sądu Najwyższego, w których organ ten twierdził, że pogląd, że nie popełnia przestępstwa z art. 233 § 1 k.k. osoba, która świadomie składa fałszywe zeznania odnośnie do okoliczno-

³ I. Zgoliński, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrżosek, Warszawa 2020, s. 1141–1142; M. Mozgawa, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 790; W. Zalewski, w: *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz. Art. 222–316*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2017, s. 204; A. Herzog, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2020, s. 1644; L. Tyszkiewicz, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, Warszawa 2016, s. 1402.

⁴ M. Szewczyk, A. Wojtaszczyk, W. Zontek, w: *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do art. 212–277a*, red. W. Wróbel, A. Zoll, t. II, Warszawa 2017, s. 314–315; Sz. Tarapata, P. Zakrzewski, *Czy to koniec sporu dotyczącego kwestii ponoszenia odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań przez sprawcę uprzednio popełnionego przestępstwa? Rzecz o wykładni znamion typu czynu zabronionego z art. 233 § 1a k.k.*, w: *Zmodyfikowane typy przestępstw w teorii i praktyce prawa karnego*, red. J. Giezek, Warszawa 2017, s. 374–418.

⁵ Zob. glosy do tego postanowienia A. Jezuska, „Prokuratura i Prawo” 2021, nr 1, s. 121–135, i A. Dziergawki, „Przegląd Sądowy” 2020, nr 7–8, s. 186–194.

ści mających znaczenie dla realizacji jej prawa do obrony, ze względu⁶ na działanie w ramach kontratywu prawa do obrony. Zabezpieczenie przed samooskarżeniem jest zaś rdzeniem prawa do obrony, które to prawo należy do kanonu zasad demokratycznego państwa prawa⁶. Sąd Najwyższy trafnie przyjmował, że:

- „Nie jest dopuszczalne skazanie sprawcy fałszywych zeznań za przestępstwo określone w art. 247 § 1 (obecnie art. 233 § 1 – przyp. R.A.S.) k.k., jeżeli w postępowaniu karnym, w którym występował jako oskarżony, złożył je uprzednio w charakterze świadka co do okoliczności związanych z zarzucanym mu czynem”⁷;
- „Nie ponosi odpowiedzialności karnej na podstawie art. 233 § 1 k.k. osoba, która przesłuchana została w charakterze świadka wbrew wynikającemu z art. 313 § 1 k.p.k. nakazowi przesłuchania jej jako podejrzanego”⁸;
- „Nie popełnia przestępstwa fałszywych zeznań (art. 233 § 1 k.k.), kto umyślnie składa nieprawdziwe zeznania dotyczące okoliczności mających znaczenie dla realizacji jego prawa do obrony (art. 6 k.p.k.)”⁹.

Sąd Najwyższy w omawianym postanowieniu nadał nadmierne znaczenie gwarancyjne art. 183§ 1 k.p.k., wywodząc, że pozwala świadkowi uniknąć formalnego samooskarżenia, tymczasem nie zabezpiecza go w wystarczającym stopniu przed faktycznym samooskarżeniem i wyjawieniem organom ścigania, że dopuścił się przestępstwa. Słusznie w doktrynie zauważa się, że świadek, korzystając z tego prawa, daje czytelny sygnał organowi procesowemu, w którym kierunku należy podjąć czynności¹⁰.

⁶ A. Jezusek, *Możliwość dezinformowania przez świadka organów postępowania w świetle prawa do obrony, zasady równości wobec prawa i zasady praworządności a realizacja znamion z art. 233 § 1a k.k.*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2018, nr 4, s. 116.

⁷ Uchwała SN z dnia 20 czerwca 1991 r., I KZP 12/91, OSNKW 1991, nr 10–12, poz. 46 z glosami: aprobująca Z. Kwiatkowskiego, „Przeгляд Sądowy” 1992, nr 7–8, s. 134–140, częściowo krytycznymi L. K. Paprzyckiego, „Palestra” 1992, nr 1–2, s. 95–99, A. Wąska, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1992, nr 3–4, s. 73–78, oraz uwagami krytycznymi R.A. Stefańskiego, *Przeгляд uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego za lata 1991–1993*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1994, nr 3–4, s. 96–97, Z. Dody, J. Grajewskiego, *Węzłowe problemy postępowania karnego w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego za lata 1991–1994*, Cz. 1, „Przeгляд Sądowy” 1992, nr 7–8, s. 29.

⁸ Uchwała SN z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 4/07, OSNKW 2007, nr 6, poz. 45 z glosami: aprobującymi M. Siwka, „Przeгляд Sądowy” 2008, nr 3, s. 131–138, J. Potulskiego, „Gdańskie Studia Prawnicze – Przeгляд Orzecznictwa” 2008, nr 3, s. 111–116, częściowo krytyczną R.A. Stefańskiego, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2008, nr 3, poz. 29, krytyczną M. Warchoła, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2007, nr 3, s. 109–119 oraz uwagami R.A. Stefańskiego, *Przeгляд uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego, prawa karnego skarbowego i prawa wykroczeń za 2007 r.*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2008, nr 1, s. 138–145.

⁹ Uchwała SN z dnia 20 września 2007 r., I KZP 26/07, OSNKW 2007, nr 10, poz. 71 z glosami: aprobującymi M. Filara, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2008, nr 4, poz. 46, A. Lacha, LEX/el. 2008, częściowo krytyczną R. Kmiecika, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 12, s. 161–166 oraz uwagami aprobującymi R.A. Stefańskiego, *Przeгляд uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego, prawa karnego skarbowego i prawa wykroczeń za 2007 r.*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2008, nr 1, s. 145–147.

¹⁰ A. Lach, *Glosa do uchwały SN z dnia 20 września 2007 r.*, I KZP 26/07, LEX/el. 2008.

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

2. REPREZENTOWANIE MAŁOLETNIEGO POKRZYWDZONEGO PRZEZ JEDNEGO Z RODZICÓW W SYTUACJI, GDY OSKARŻONYM (PODEJRZANYM) JEST DRUGI Z RODZICÓW (ART. 51 § 2 K.P.K.)

Jeżeli pokrzywdzonym jest małoletni albo ubezwłasnowolniony całkowicie lub częściowo, to zgodnie z art. 51 § 2 k.p.k. prawa jego wykonuje przedstawiciel ustawowy albo osoba, pod której stała pieczęć pokrzywdzony pozostaje. Jednakże żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka, w tym także w postępowaniu przed sądem lub innym organem państwowym: 1) przy czynnościach prawnych między dziećmi pozostającymi pod ich władzą rodzicielską; 2) przy czynnościach prawnych między dzieckiem a jednym z rodziców lub jego małżonkiem, chyba że czynność prawna polega na bezpłatnym przysporzeniu na rzecz dziecka albo dotyczy należnych dziecku od drugiego z rodziców środków utrzymania i wychowania (art. 98 § 2 i 3 k.r. i o.). Zakaz ten uzasadnia wysoki stopień prawdopodobieństwa, że drugi z rodziców nie będzie w stanie reprezentować dziecka w tym procesie, z zachowaniem pełnego obiektywizmu, przy jednoczesnym braku emocjonalnego zaangażowania w sprawę¹¹. Zasadnie Sąd Najwyższy przyjął, że „Wykładnia art. 98 § 2 pkt 2 k.r. i o. (...) prowadzi do wniosku, że ustawodawca wskazał sprawy, w których zawsze może dojść do kolizji interesów dzieci i rodziców i dlatego uznał, iż niedopuszczalne jest w tych sprawach reprezentowanie dzieci przez rodziców, niezależnie od tego, czy w konkretnym przypadku taka kolizja interesów wystąpiła lub mogła wystąpić. Zwalnia to od konieczności badania tej okoliczności we wszystkich sprawach określonych w omawianym przepisie, co w odniesieniu do spraw sądowych oznacza, że niezależnie od tego, czy interesy stron lub uczestników postępowania są sprzeczne, czy też nie, rodzice nie mogą reprezentować dziecka w żadnej sprawie toczącej się między nimi”¹². W takiej sytuacji konieczne jest – na podstawie art. 99 k.r.o. – ustanowienie kuratora, którego zadaniem będzie rozważyć zadecydowanie, kierując się wyłącznie dobrem małoletniego, o ewentualnym dokonaniu czynności procesowej w imieniu małoletniego¹³.

Jeden z rodziców nie może reprezentować małoletniego pokrzywdzonego w sprawie, w której drugi rodzic jest oskarżonym lub na etapie *in rem*, w którym drugi rodzic jest osobą podejrzaną o popełnienie przestępstwa na szkodę małolet-

¹¹ M. Kolendowska-Matejczuk, *Kurator małoletniego pokrzywdzonego w procesie karnym na tle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*, „Prokuratura i Prawo” 2015, nr 4, s. 64.

¹² Postanowienie SN z dnia 9 lipca 2004 r., II CK 435/03, LEX nr 305047.

¹³ M. Kolendowska-Matejczuk, *Kurator małoletniego pokrzywdzonego...*, op. cit., s. 61–78; A.Z. Krawiec, *Kurator jako podmiot reprezentujący małoletniego pokrzywdzonego w postępowaniu karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 11, s. 118–132; J. Mierzwińska-Lorencka, *Kilka słów o reprezentacji pokrzywdzonego dziecka w postępowaniu karnym*, w: *Prawo wobec problemów społecznych. Księga jubileuszowa prof. E. Zielińskiej*, red. B. Namysłowska-Gabrysiak, K. Syroka-Marczewska, A. Walczak-Żochowska, Warszawa 2016, s. 257–268; M. Wielec, *Instytucja kuratora procesowego w postępowaniu karnym – uwagi na marginesie Uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2010 r., sygn. I KZP 10/10*, „Studia Prawnicze i Administracyjne” 2014, nr 2, s. 39–44.

nich dzieci¹⁴. Reprezentowanie dziecka przez jedno z rodziców w procesie toczącym się przeciwko drugiemu z rodziców rodzi niebezpieczeństwa: po pierwsze, że jedno z małżonków, powodowane uczuciem do drugiego, zaniecha podjęcia odpowiednich kroków procesowych przeciwko niemu, czego ofiarą będzie dziecko, po drugie, w wypadku konfliktu między małżonkami istnieje niebezpieczeństwo instrumentalnego traktowania interesów dziecka jako argumentu w sporach między małżonkami. Celem zakazu reprezentacji z art. 98 § 2 pkt 2 i § 3 k.r.o. jest uchylenie obu tych potencjalnych zagrożeń i powierzenie reprezentacji wyznaczonemu na podstawie art. 99 k.r.o. kuratorowi, który będzie reprezentował interesy małoletniego dziecka, kierując się wyłącznie jego dobrem¹⁵.

W tym kontekście zostało Sądowi Najwyższemu przedstawione zagadnienie prawne: „Czy w sprawach o przestępstwo z art. 209 k.k. («niealimentację») małoletni pokrzywdzony może być reprezentowany przez jednego z rodziców w sytuacji, gdy oskarżonym (podejrzany) jest drugi z rodziców, czy też w sytuacji takiej drugi z rodziców nie może reprezentować pokrzywdzonego dziecka, a do zapewnienia małoletniemu pokrzywdzonemu należytej reprezentacji konieczne jest ustanowienie dla niego kuratora zgodnie z wymogami art. 98 § 2 i 3 oraz art. 99 k.r. i o.?”

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 czerwca 2020 r., I KZP 4/20 (OSNKW 2020, nr 7, poz. 28) wyjaśnił, że: **Czynności prawne podejmowane przez przedstawiciela małoletniego pokrzywdzonego (dziecka) w postępowaniu karnym prowadzonym o przestępstwo z § 1 lub 1a art. 209 k.k. przeciwko rodzicowi dziecka, są czynnościami prawnymi dotyczącymi m.in. należnych dziecku od tego rodzica środków utrzymania i wychowania, w rozumieniu art. 98 § 2 pkt 2 k.r.o., zatem prawa małoletniego w tym postępowaniu może wykonywać drugi z rodziców.** Jest to stanowisko słuszne i spotkało się z aprobatą¹⁶. Uzasadniając ten pogląd,

¹⁴ Postanowienie SN z dnia 30 września 2015 r., I KZP 8/15, OSNKW 2015, nr 12, poz. 100 z głosem krytyczną Ł. Juszczyka, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2016, nr 2, s. 191–198 oraz uwagami aprobującymi R.A. Stefańskiego, *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie postępowania karnego za 2015 r.*, „Ius Novum” 2017, nr 1, s. 201–204; uchwała SN z dnia 30 września 2010 r., I KZP 10/10, OSNKW 2010, nr 10, poz. 84 z głosami aprobującymi M. Manikowskiej, „Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa” 2011, nr 1, s. 139–145, W. Sycha, „Ius Novum” 2011, nr 1, s. 197–203, S. Durczak-Żochowskiej, „Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa” 2011, nr 4, s. 94–104, M. Kornak, LEX/el. 2010 oraz uwagami aprobującymi R.A. Stefańskiego, *Przegląd uchwał Izby Karnej i Wojskowej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2010 r.*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2011, nr 2, s. 59–61; wyrok SN z dnia 1 grudnia 2010 r., III KK 315/09, LEX nr 686665; postanowienie SN z dnia 11 stycznia 2011 r., V KK 125/10, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2011, nr 1, poz. 27; postanowienie SN z dnia 18 października 2011 r., V KK 209/11, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2011, nr 1, poz. 1879; postanowienie SN z dnia 18 października 2011 r., V KK 210/11, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2011, nr 1, poz. 1880; wyrok SA w Warszawie z dnia 7 lutego 2013 r., II AKa 382/11, LEX nr 1299010; postanowienie SA w Katowicach z dnia 23 lutego 2011 r., II AKz 91/11, LEX nr 785474; postanowienie SA w Katowicach z dnia 19 czerwca 2013 r., II AKz 342/12, LEX nr 1383052; H. Ciepla, w: *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. K. Piasecki, Warszawa 2012, s. 759.

¹⁵ Wyrok TK z 21 stycznia 2014 r., SK 5/12, OTK-A 2014, nr 1, poz. 2.

¹⁶ D. Świecki, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, t. II, LEX/el. 2021, teza 15 do art. 51.

Sąd Najwyższy odwołał się art. 98 § 2 pkt 2 k.r. i o., według którego rodzic jest uprawniony m.in. do reprezentowania dziecka w postępowaniu przeciwko drugiemu z rodziców w zakresie czynności prawnej polegającej na bezpłatnym przysporzeniu na rzecz dziecka albo należnych dziecku od drugiego z rodziców środków utrzymania i wychowania. Na tej podstawie w sprawach o przestępstwo z art. 209 k.k. może małoletniego reprezentować drugi z rodziców, bowiem chodzi o należne dziecku od drugiego z rodziców środki utrzymania i wychowania. Trafnie Sąd Najwyższy zauważył, że chociaż przedmiotem postępowania o przestępstwo z art. 209 k.k. jest odpowiedzialność karna z reguły jednego z rodziców za uchylanie się od ustalonego obowiązku alimentacyjnego, to w tle sprawy zawsze pozostają należne dziecku od drugiego z rodziców środki utrzymania i wychowania.

3. NARUSZENIE PRAW WSKUTEK PRZESTĘPSTWA OSOBY, KTÓRA ZŁOŻYŁA ZAWIADOMIENIE O PRZESTĘPSTWIE (ART. 306 § 1 PKT 3 K.P.K.)

Na postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa – zgodnie z art. 306 § 1 pkt 3 w zw. z art. 305 § 4 k.p.k. – przysługuje zażalenie osobie, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie, jeżeli skutek przestępstwa doszło do naruszenia jej praw. Uzyskanie uprawnienia do złożenia zażalenia na takie postanowienie na podstawie tego przepisu wymaga spełnienia kumulatywnie dwóch przesłanek, tj. złożenia przez daną osobę zawiadomienia o przestępstwie oraz naruszenia jej praw wskutek tego przestępstwa.

Warunek złożenia zawiadomienia o przestępstwie wynika ze wskazania w art. 306 § 1 pkt 3 k.p.k., że uprawnienie to przysługuje *verba legis* „osobie wymienionej w art. 305 § 4”. W przepisie tym zaś jest mowa o osobie, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie. Osobą taką jest każda osoba, która zawiadomiła prokuratora lub Policję, albo każdy inny organ ścigania, o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu. Wprawdzie w art. 304 § 1 k.p.k. jest mowa tylko o prokuratorze i Policji, lecz podstawę prawną rozszerzenia tej możliwości na inne organy stanowi art. 312 k.p.k., w myśl którego uprawnienia Policji przysługują także organom Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Krajowej Administracji Skarbowej, Centralnego Biura Antykorupcyjnego oraz Żandarmerii Wojskowej, w zakresie ich właściwości, a także innym organom przewidzianym w przepisach szczególnych. Chodzi o zawiadomienie nie o jakimkolwiek przestępstwie, ale wyłącznie o ściganym z oskarżenia publicznego. Co do tego może rodzić się wątpliwość, skoro art. 305 § 4 k.p.k., do którego odsyła art. 306 § 1 pkt 3 k.p.k., nie zawiera takiego ograniczenia, stanowiąc ogólnie o zawiadomieniu o przestępstwie. Za takim zawężeniem przemawia wykładnia systemowa wewnętrzna. Poprzedzające art. 306 k.p.k. przepisy, poczynając od art. 303 k.p.k., zawierają regulacje dotyczące przestępstw ściganych z urzędu i logiczne jest, że także art. 306 § 1 pkt 3 k.p.k. dotyczy tego rodzaju przestępstw. Ponadto

w razie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego pokrzywdzony nie składa zawiadomienia, ale skargę

ustną lub pisemną, którą Policja jest obowiązana przyjąć i przekazać – po ewentualnym zabezpieczeniu dowodów – sądowi (art. 488 § 1 k.p.k.)¹⁷. Wątpliwości co do poprawności tego rozumowania może wywoływać sposób procedowania przez prokuratora z informacją o popełnieniu przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego. W razie stwierdzenia braku interesu społecznego w ściganiu z urzędu sprawcy przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego, prokurator wydaje postanowienie o odmowie wszczęcia dochodzenia (arg. ex art. 465 § 2a k.p.k.), a nie jest uprawniony do skierowania skargi pokrzywdzonego do sądu¹⁸. Rację ma Sąd Najwyższy, że w razie niewydania postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego zarządzenie przez prokuratora o przesłaniu pisma do właściwego sądu jest w istocie odmową wszczęcia postępowania na podstawie art. 60 § 1 k.p.k.¹⁹

Bardziej skomplikowana jest druga przesłanka, gdyż pojęcie naruszenia praw jest nieostre i może stwarzać w konkretnym wypadku trudności związane z ustaleniem, że rzeczywiście doszło do spełnienia tego warunku.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 czerwca 2020 r., I KZP 2/20 (LEX nr 3020689), wyjaśnił, że: **Naruszenie praw, o którym stanowi art. 306 § 1 pkt 3 k.p.k., nie musi wynikać bezpośrednio z przestępstwa. Skoro za wystarczające uznano naruszenie w sposób pośredni, to naruszenie prawa w rozumieniu art. 306 § 1 pkt 3 k.p.k. będzie miało miejsce także w razie wystąpienia ogniw pośredniczących między tym naruszeniem a przestępstwem. Innymi słowy, zakres podmiotowy art. 306 § 1 pkt 3 k.p.k. obejmuje także osoby, których dotknęły dalsze skutki przestępstwa. Ocena w tym zakresie musi być dokonywana w szczególności na płaszczyźnie zarówno bezpośredniego, jak i ubocznego przedmiotu ochrony przestępstwa, o którym zawiadomił skarżący. Testem, który pozwala na ustalenie, czy prawa zawiadamiającego zostały naruszone, będzie zbadanie, czy w razie stwierdzenia zaistnienia czynu zabronionego jego skutkiem był negatywny wpływ na prawem chronione dobra tej osoby. W razie odpowiedzi twierdzącej zażalenie na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania należy uznać za dopuszczalne.** Stanowisko to jest słuszne i zostało zaakceptowane w doktrynie²⁰. Argumentacja przytoczona na jego poparcie jest pogłębiona i w pełni przekonująca. Trafnie podkreślono, odwołując się do poglądów wyrażonych w doktrynie, że pojęcie naruszenia prawa jest szersze niż naruszenie dobra prawnego, gdyż dotyczy praw, u podstaw których leżą wszelkiego rodzaju dobra prawne, a nie tylko dobra prawne objęte ochroną prawnokarną. W toku prac legislacyjnych trafnie podkreślano, że użycie zwrotu „naruszenie praw”, a nie „naruszenie dobra prawnego”, ma służyć odróżnieniu osoby pokrzywdzonej od osoby składającej

¹⁷ R.A. Stefański, w: *System Prawa Karnego. Postępowanie przygotowawcze*, red. R.A. Stefański, t. X, Warszawa 2016, s. 700–702.

¹⁸ R.A. Stefański, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 1–166*, red. R.A. Stefański, t. I, Warszawa 2017, s. 799.

¹⁹ Wyrok SN z dnia 13 maja 2009 r., II KK 78/09, LEX nr 507933.

²⁰ M. Kurowski, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz zaktualizowany*, red. D. Świecki, t. I, LEX/el. 2021, teza 6 do art. 306; R.A. Stefański, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 297–424*, red. R.A. Stefański, t. III, Warszawa 2021, s. 148.

zawiadomienie²¹. Nie znajduje zatem uzasadnienia twierdzenie, że pojęcie „prawo” należy rozumieć na gruncie art. 306 § 1 analogicznie jak „dobro prawne”²². Chodzi o całokształt uprawnień skarżącego, związanych z funkcjonowaniem w życiu społecznym, a więc nie tylko do prawa karnego, lecz także do obszarów prawa cywilnego, administracyjnego czy sfery ekonomicznej²³. W zwrocie „naruszenie praw” nie chodzi o prawo w znaczeniu przedmiotowym, tj. prawo obowiązujące, np. prawo karne, cywilne, ale o prawo w znaczeniu podmiotowym²⁴. Użycie zwrotu „naruszenie praw”, a nie „naruszenie dobra prawnego”, wskazuje, że chodzi o inną osobę niż pokrzywdzony. Z tego też powodu osoba, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie, jeżeli skutek przestępstwa doszło do naruszenia jej praw, nie jest pokrzywdzonym, gdyż jej dobro prawne nie zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo, ani też „zwykłym” zawiadamiającym. Jest określana mianem quasi-pokrzywdzonego²⁵.

Zwrot „naruszenie prawa” jest zawarty w art. 302 § 1 i 2 oraz art. 425 § 3 k.p.k. Pierwszy przepis upoważnia osoby niebędące stronami do wniesienia zażalenia na postanowienia lub zarządzenia naruszające ich prawa (§ 1), a stronom i osobom niebędącym stronami przyznaje zażalenie na czynności inne niż postanowienia i zarządzenia naruszające ich prawa (§ 2), drugi zaś uzależnia wniesienie środka odwoławczego od tego, czy rozstrzygnięcia lub ustalenia naruszyły prawa lub szkodziły interesom odwołującego się (gravamen). Interpretując zawarty w art. 306 § 1 pkt 3 k.p.k. zwrot „naruszenie praw” osoby, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie, trzeba nadać mu – zgodnie z zakazem wykładni homonimicznej nadawania tym samym zwrotom różnych znaczeń – takie samo znaczenie, jakie ma w powołanych wyżej przepisach. Trafnie przyjmuje się w literaturze, że względy wykładni systemowej, a przede wszystkim tożsamość funkcji, jaką w art. 306 § 1 pkt 3 k.p.k. pełni zwrot „narusza prawa”, przemawiają za dokonywaniem jego wykładni w sposób zbieżny z tym, jaki stosuje się na gruncie przywołanego wyżej art. 302 § 2 czy art. 425 § 3 k.p.k.²⁶ Rozróżnienie w art. 425 § 3 k.p.k. naruszania prawa i szkodenia interesom odwołującego się dowodzi, że zakresem naruszenia praw nie można objąć naruszenia interesów. W wypadku gdy mowa jest jedynie o naruszeniu praw, nie może to oznaczać tego samego,

²¹ Wypowiedź naczelnika wydziału w Ministerstwie Sprawiedliwości M. Kowala na posiedzeniu Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach w dniu 24 stycznia 2013 r., „Biuletyn” nr 1419/VII, <http://orka.sejm.gov.pl> (dostęp 9.09.2021r.)

²² S. Steinborn, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów*, red. S. Steinborn, LEX/el. 2016, teza 2 do art. 306.

²³ Postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2011 r., I KZP 2/11, OSKKW 2011, nr 6, poz. 47; z aprobowanymi uwagami R.A. Stefańskiego, *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2011 r.*, „Ius Novum” 2012, nr 3, s. 157; R.A. Stefański, *Krąg podmiotów uprawnionych do zaskarżania postanowień o zaniechaniu ścigania karnego w świetle nowych uregulowań*, „Prokuratura i Prawo” 2014, nr 2, s. 16; S. Dudziak, *Zaskarżanie postanowień o odmowie wszczęcia i umorzeniu postępowania przygotowawczego po nowelizacji art. 306 k.p.k.*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 10, s. 79–80.

²⁴ R. Kmiecik, *Glosa do postanowienia SN z 18.07.2000 r.*, IV KZ 63/00, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2001, nr 1, poz. 11.

²⁵ S. Dudziak, *Zaskarżanie postanowień...*, op. cit., s. 77–78.

²⁶ Ibidem, s. 79.

co łącznie mieści się w określeniach „naruszenie praw” i „szkodzenie interesom” w rozumieniu art. 425 § 3 k.p.k.²⁷ Naruszenie praw skarżącego oznacza wywołanie niekorzystnych następstw w sferze praw i obowiązków zawiadamiającego o przestępstwie²⁸. Nie jest wystarczające tylko zagrożenie tych dóbr, bez względu na jego stopień²⁹. Ustawodawca nie posłużył się również określeniem „bezpośrednie”, tak jak to uczyniono w art. 49 § 1 k.p.k. Dlatego naruszenie praw, o którym stanowi art. 306 § 1 pkt 3 k.p.k., nie musi wynikać bezpośrednio z przestępstwa. Skoro za wystarczające uznano naruszenie w sposób pośredni, to naruszenie prawa w rozumieniu art. 306 § 1 pkt 3 k.p.k. ma miejsce także w razie wystąpienia ogniw pośredniczących między tym naruszeniem a przestępstwem. Innymi słowy, zakres podmiotowy art. 306 § 1 pkt 3 k.p.k. obejmuje także osoby, których dotknęły dalsze skutki przestępstwa.

Ocena, w jakim zakresie składający zażalenia jest uprawniony do zaskarżenia orzeczenia, oparta powinna być na kryteriach obiektywnych, nie zaś subiektywnych³⁰, i należy w pierwszej kolejności do organu prowadzącego postępowanie, który winien ją przeprowadzić przed nadaniem biegu środkowi odwoławczemu³¹.

4. OSOBA NIEUPRAWNIONA DO ORZEKANIA (ART. 439 § 1 PKT 1 K.P.K.)

Rozpoznając wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2020 r. o rozstrzygnięcie rozbieżności w wykładni prawa występującej w orzecznictwie Sądu Najwyższego w zakresie dotyczącym zagadnienia prawnego: „Czy udział w składzie sądu powszechnego, sądu wojskowego lub Sądu Najwyższego osoby powołanej do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3 ze zm.), prowadzi do naruszenia art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz.U. z 1993 r., nr 61, poz. 284 ze zm.) lub art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej i art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej, wskutek czego, zależnie od rodzaju rozpoznawanej sprawy:

- a) w postępowaniu karnym – osoba taka jest nieuprawniona do orzekania (art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.) albo zachodzi przypadek nienależytej obsady sądu (art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.);

²⁷ W. Grzeszczyk, *Praktyczne aspekty gravamen w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2008, nr 11, s. 11; M. Syta, *Gravamen jako przesłanka zażalenia w postępowaniu przygotowawczym*, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 4, s. 44.

²⁸ R.A. Stefański, w: *System...*, red. R.A. Stefański, t. X, op. cit., s. 708–709.

²⁹ B. Skowron, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. K. Dudka, Warszawa 2020, s. 636.

³⁰ Postanowienie SN z dnia 26 sierpnia 2010 r., I KZP 13/10, OSNKW 2010, nr 9, poz. 79.

³¹ R.A. Stefański, *Krąg podmiotów uprawnionych...*, op. cit., s. 18–19.

b) w postępowaniu cywilnym – skład sądu z udziałem tak powołanej osoby jest sprzeczny z przepisami prawa (art. 379 pkt 4 k.p.c.)?”, Sąd Najwyższy w uchwale połączonych Izb: Cywilnej, Karnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNKW 2020, nr 2, poz. 7) wyraził pogląd, że:

1. Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami Ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3).
2. Punkt 1 niniejszej uchwały ma zastosowanie do orzeczeń wydanych z udziałem sędziów Izby Dyscyplinarnej utworzonej w Sądzie Najwyższym na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r., poz. 5 z późn. zm.) bez względu na datę wydania tych orzeczeń.
3. Wykładnia art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. oraz art. 379 pkt 4 k.p.c. przyjęta w punktach 1 i 2 niniejszej uchwały nie ma zastosowania do orzeczeń wydanych przez sądy przed dniem jej podjęcia oraz do orzeczeń, które zostaną wydane w toczących się w tym dniu postępowaniach na podstawie Kodeksu postępowania karnego przed danym składem sądu.
4. Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzą także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami Ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Uchwała ta została szeroko i dogłębnie uzasadniona, a ponadto uzasadnienia zdań odrębnych poszerzają argumentację przeciwną i ustosunkowanie się do nich przekroczyłyby ramy określonego dla tego opracowania, a zatem wystarczające jest tylko jej zasygnalizowanie.

5. KONKRETNE PYTANIA PRAWNE (ART. 441 § 1 K.P.K.)

Sąd Najwyższy, rozpatrując przedstawione mu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawne przez sądy odwoławcze, z reguły dokonuje kontroli przesłanek przedstawienia takiego zagadnienia oraz dokonuje ich wykładni. W tej materii organ

ten stwierdzał, że: w przypadku określonej w art. 441 § 1 k.p.k. instytucji tzw. pytania prawnego konkretnego, przesłanką warunkującą podjęcie przez Sąd Najwyższy uchwały jest stwierdzenie, że wątpliwości, które wyłoniły się przy rozpoznawaniu środka odwoławczego, mają postać zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni, a więc odnoszącej się do kwestii ważnych, mających podstawowe znaczenie dla prawidłowego rozumienia i stosowania prawa (konkretnego przepisu lub kompleksu powiązanych przepisów). Oznacza to, iż występujący z pytaniem prawnym sąd odwoławczy musi wykazać, że oczekiwana przez niego odpowiedź jest niezbędna dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale jednocześnie będzie konkluzją o charakterze generalnym. Niespełnienie tego warunku powinno skutkować odmową podjęcia uchwały. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że ten rodzaj rozstrzygnięcia jest również właściwy w przypadku dezaktualizacji wątpliwości wyrażonych w zagadnieniu prawnym, potwierdzonej wiążącą wykładnią Sądu Najwyższego. Dotyczy to w szczególności podjęcia po wydaniu przez sąd drugiej instancji postanowienia o przedstawieniu Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego uchwały mającej moc zasady prawnej, wyjaśniającej wątpliwości będące podłożem wystąpienia z pytaniem prawnym (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2014 r., III CZP 101/13, OSNC- ZD 2015, nr C, poz. 39)[postanowienie SN z dnia 25 czerwca 2020r., I KZP 1/20, OSNKW 2020, nr 7, poz. 26].

Ponadto Sąd Najwyższy zwracał uwagę, że występujący z tzw. pytaniem prawnym sąd odwoławczy powinien w uzasadnieniu wniosku wykazać, że:

- wątpliwości, które wyłoniły się przy rozpoznawaniu środka odwoławczego, mają postać zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni, a więc odnoszącej się do kwestii ważnych, mających podstawowe znaczenie dla prawidłowego rozumienia i stosowania prawa (konkretnego przepisu lub kompleksu powiązanych przepisów). Oznacza to, iż występujący z pytaniem prawnym sąd odwoławczy musi wykazać, że oczekiwana przez niego odpowiedź jest niezbędna dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale jednocześnie będzie konkluzją o charakterze generalnym. Niespełnienie tego warunku powinno skutkować odmową podjęcia uchwały (postanowienie SN z dnia 25 czerwca 2020 r., I KZP 1/20, OSNKW 2020, nr 7, poz. 26);
- w sprawie wyłonił się istotny problem interpretacyjny, odnoszący się do wadliwie zredagowanego, niejasnego czy różnie interpretowanego przepisu lub ich zespołu (zagadnienie prawne), uzasadnić, że przedstawione zagadnienie stanowi doniosły problem interpretacyjny, wymagający przeciwdziałania potencjalnym lub już powstałym rozbieżnościom w stosowaniu prawa (wymaga wykładni zasadniczej) oraz wyjaśnić, w jaki sposób to zagadnienie jest powiązane z konkretną sprawą (wyłoniło się przy rozpoznawaniu środka odwoławczego) oraz jaki wpływ na jej rozstrzygnięcie będzie miało stanowisko Sądu Najwyższego. Podjęcie w omawianym trybie uchwały jest niedopuszczalne m.in. wtedy, gdy sąd odwoławczy w istocie nie ma wątpliwości co do znaczenia przepisu prawa, od którego zależy rozstrzygnięcie środka odwoławczego, a jego wystąpienie dyktowane jest potrzebą upewnien-

nia się lub wręcz zasięgnięcia porady co do rozstrzygnięcia rozpoznawanego środka. Niedopuszczalne jest także wtedy, gdy formułowane wątpliwości interpretacyjne mogą zostać rozwiane w drodze zwykłej, a nie o charakterze zasadniczym, wykładni, do której dokonania sąd jest uprawniony – i zobowiązany – w ramach samodzielności jurysdykcyjnej, o której mowa w art. 8 § 1 k.p.k. (postanowienie SN z dnia 15 stycznia 2020 r., I KZP 10/19, OSNKW 2020, nr 1, poz. 1);

- powstanie zagadnienia prawnego przy rozpoznawaniu środka odwoławczego, znaczenie zagadnienia prawnego dla rozpoznania środka odwoławczego, potrzebę dokonania zasadniczej wykładni ustawy przy rozstrzygnięciu zagadnienia prawnego (postanowienie SN z dnia 25 czerwca 2020r., I KZP 4/20, OSNKW 2020, nr 7, poz. 28);
- chodzi o zagadnienie prawne, czyli istotny problem interpretacyjny, tj. taki, który dotyczy regulacji prawnej odmiennie interpretowanej w praktyce sądowej albo regulacji prawnej o oczywiście wadliwej redakcji lub niejasno sformułowanego, umożliwiającego rozbieżne interpretacje, wymagające zasadniczej wykładni ustawy, czyli odnoszące się do sytuacji, gdy norma umożliwia odmiennie interpretacje, co jest niekorzystne dla funkcjonowania prawa w praktyce, wyłaniające się przy rozpoznawaniu środka odwoławczego, a więc powiązane z konkretną sprawą w ten sposób, że od rozstrzygnięcia przekazanego zagadnienia prawnego zależy rozstrzygnięcie sprawy w postępowaniu odwoławczym (postanowienie SN z dnia 15 stycznia 2020 r., I KZP 11/19, OSNKW 2020, nr 1, poz. 2);

6. ZALICZENIE NA POCZET ORZECZONEGO ŁĄCZNEGO ŚRODKA KARNEGO ODRĘBNI WYKONANYCH TOŻSAMYCH RODZAJOWO ŚRODKÓW KARNYCH (ART. 577 K.P.K.)

Pozbawienie praw publicznych, zakazy i nakazy obowiązują od uprawomocnienia się orzeczenia (art.43 § 2 k.k.). Oznacza to, że środki te są wykonywane od momentu uprawomocnienia się orzeczenia³². Jednakże okres, na który orzeczono zakazy, nie biegnie w czasie odbywania kary pozbawienia wolności, chociażby orzeczonej za inne przestępstwo (art. 43 § 2a k.k.), zaś okres, na który orzeczono pozbawienie praw publicznych za dane przestępstwo, nie biegnie w czasie odbywania kary pozbawienia wolności za to przestępstwo (art. 43 § 2 b k.k.). Nie przerywają biegu okresu obowiązywania zakazu inne przyczyny, np. obowiązywanie zakazu tego samego rodzaju orzeczonego w innej sprawie³³. Jak słusznie wskazuje Sąd Najwyższy: „W sytuacji gdy zachodzi konieczność wykonania kilku środków karnych niepodlegających łączeniu według reguł określonych w art. 90 § 2 k.k., środki te podlegają odrębnemu wykonaniu, które następuje – zgodnie z dyspozycją

³² Wyrok SN z dnia 23 października 2013 r., IV KK 286/13, LEX nr 1408416.

³³ Wyrok SN z 11 września 2008 r., IV KK 282/08, OSNKW 2008, nr 12, poz. 97.

art. 43 § 2 k.k. – po uprawomocnieniu się wyroków, którymi je orzeczono (z wyłączeniem okresu odbywania przez skazanego kary pozbawienia wolności, również orzeczonej za inne przestępstwo), nawet jeżeli dotyczą zakazów oraz obowiązków tego samego rodzaju”³⁴.

W razie orzeczenia za zbiegające się przestępstwa pozbawienia praw publicznych, zakazów lub obowiązku tego samego rodzaju, sąd – zgodnie z art. 90 § 1 k.k. – stosuje odpowiednio przepisy o karze łącznej. Łączeniu podlegać mogą jedynie zakazy rodzajowo i zakresowo tożsame. Natomiast zakazy różniące się zakresem lub przedmiotem, mimo że z punktu widzenia art. 39 pkt 3 k.k. stanowią zakazy tego samego rodzaju, nie podlegają łączeniu³⁵. W sytuacji gdy za przestępstwa pozostające w zbiegu realnym wymierzono więcej niż jeden taki środek karny, sąd ma obowiązek połączyć te środki karne³⁶.

W razie orzeczenia takich środków wyrokami, które podlegają połączeniu w wyroku łącznym, do czasu jego wydania polegają odrębnemu wykonaniu. W wyroku łącznym – w myśl art. 577 k.p.k. – należy, w miarę potrzeby, wymienić okresy zaliczone na poczet kary łącznej. Chodzi o uniknięcie podwójnego wykonania środka karnego; najpierw jednostkowego środka, a następnie łącznego w wypadku, gdy wyrok łączny zawiera orzeczenie o łącznym środku karnym³⁷.

W kontekście tego przepisu zostało przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne: „Czy art. 577 k.p.k. stosowany odpowiednio na podstawie art. 90 § 2 k.k. w przypadku połączenia w wyroku łącznym zakazów prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych orzeczonych za pozostające w zbiegu realnym przestępstwa, pozwala na zaliczenie na poczet łącznego zakazu prowadzenia pojazdów kilku okresów, które w części biegną «równolegle»?”.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 26 maja 2020 r., I KZP 13/19, OSNKW 2020, nr 6, poz. 19, słusznie uznał, że: **Tożsame rodzajowo środki karne orzeczone w jednostkowych wyrokach, które mogą być łączone (art. 90 § 2 k.k.), do czasu ich prawomocnego połączenia w wyroku łącznym podlegają odrębnemu wykonaniu według reguł przewidzianych w art. 43 § 2, 2a i 3 k.k. Okresy, w jakich środki te zostały odrębnie wykonane przed ich prawomocnym połączeniem w wyroku łącznym, należy wymienić jako zaliczone na poczet orzeczonego łącznego środka karnego (art. 577 k.p.k. w zw. z art. 90 § 2 k.k.).**

³⁴ Postanowienie SN z 20 grudnia 2007 r., I KZP 34/07, OSNKW 2008, nr 1, poz. 2, z glosami aprobującymi T. Krawczyka, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2009, nr 5, s. 375–380, i J.A. Kuleszy, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2009, nr 4, s. 151–159 oraz takimi uwagami R.A. Stefańskiego, *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego, prawa karnego skarbowego i prawa wykroczeń za 2007 r.*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2008, nr 1, s. 128–129.

³⁵ Wyrok SA w Szczecinie z dnia 12 maja 2016 r., II AKa 58/16, LEX nr 2117700.

³⁶ Wyrok SN z dnia 15 grudnia 2010 r., II KK 311/10, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2010, nr 1, poz. 2518.

³⁷ D. Kala, M. Klubińska, *Kara łączna i wyrok łączny*, Kraków 2017, s. 139; D. Świecki, w: *Kodeks...*, red. D. Świecki, op. cit., teza 2 do art. 577.

7. WZNOWIENIE POSTĘPOWANIA Z POWODU POPEŁNIENIA PRZESTĘPSTWA W ZWIĄZKU Z POSTĘPOWANIEM (ART. 540 § 1 PKT 1 K.P.K.)

W myśl art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k. postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem wznowia się, jeżeli w związku z postępowaniem dopuszczono się przestępstwa, a istnieje uzasadniona podstawa do przyjęcia, że mogło to mieć wpływ na treść orzeczenia (propter falsa). Popełnienie tego przestępstwa musi być ustalone prawomocnym wyrokiem skazującym, chyba że orzeczenie takie nie może zapaść z powodu przyczyn wymienionych w art. 17 § 1 pkt 3–11 lub w art. 22 k.p.k. (art. 521 § 1 k.p.k.). Procesowym wyrazem ustalenia tego przestępstwa jest prawomocny wyrok skazujący albo orzeczenie stwierdzającego niemożność wydania wyroku skazującego z powodu przyczyn wymienionych w art. 17 § 1 pkt 3–11 lub w art. 22 k.p.k.³⁸ W sytuacji gdy nie ma przeszkód do wydania w odrębnym postępowaniu karnym orzeczenia stwierdzającego popełnienie przestępstwa, w postępowaniu o wznowienie nie jest dopuszczalne prowadzenie postępowania dowodowego w celu stwierdzenia, czy w związku z postępowaniem pierwotnym dopuszczono się przestępstwa³⁹.

Wniosek o wznowienie postępowania powinien wskazywać wyrok skazujący lub orzeczenie zapadłe w postępowaniu karnym, stwierdzające niemożność wydania wyroku skazującego (art. 541 § 2 k.p.k.). W sytuacji gdy nie jest możliwe wydanie wyroku skazującego z powodu przyczyn wymienionych w art. 17 § 1 pkt 3–11 lub w art. 22 k.p.k., zachodzi wątpliwość, czy wystarczające jest powołanie się na postanowienie wydane na podstawie tych przepisów, czy także konieczne jest wykazanie, że takie przestępstwo zostało popełnione. Kwestia ta jest sporna w judykaturze. Prezentowane są poglądy, że:

- 1) samo zaistnienie okoliczności wynikających z art. 17 § 1 pkt 5–11 k.p.k. i art. 22 k.p.k. umożliwia wszczęcie lub dalsze prowadzenie postępowania, a tym samym dokonanie ustalenia w przedmiocie popełnienia czynu, o którym mowa w art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k., a wniosek złożony w trybie art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 541 § 1 i 2 k.p.k., zawierający stwierdzenie niemożności wydania wyroku skazującego z przyczyn wymienionych w art. 17 § 1 pkt 5–11 k.p.k. lub art. 22 k.p.k. powinien podlegać ocenie merytorycznej⁴⁰;

³⁸ Postanowienie SN z dnia 16 czerwca 2020 r., III KO 33/20, LEX nr 3157590; postanowienie SN z dnia 15 maja 2019 r., II KO 1/19, LEX nr 2665176; postanowienie SN z dnia 16 stycznia 2018 r., V KO 83/17, OSNKW 2018, nr 4, poz. 34; K. Federowicz, *Zakaz dowodowy z art. 168a kodeksu postępowania karnego, cz. III, „Przegląd Sądowy”* 2015, nr 10, s. 95.

³⁹ Postanowienie SN z dnia 30 października 2015 r., IV KO 81/14, LEX nr 2009511.

⁴⁰ Postanowienie SN z dnia 1 września 1973 r., II KZ 176/73OSNKW 1973, nr 12, poz. 172; postanowienie SN z dnia 19 października 2006 r., V KO 77/05, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2006, poz. 2005; postanowienie SN z dnia 19 kwietnia 2007 r., II KO 54/06, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2007, poz. 874; postanowienie SN z dnia 30 września 2009 r., V KO 63/08, LEX nr 608795; wyrok SN z dnia 8 lutego 2011 r., WO 1/11, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2011, nr 1, poz. 298; postanowienie SN z dnia 8 grudnia 2011 r., III KO 41/11, LEX nr 1101677; postanowienie SN z dnia 5 grudnia 2012 r., III KO 28/12, OSNKW 2013, nr 1, poz. 10; postanowienie SN z dnia

2) orzeczenie stwierdzające niemożność wydania takiego wyroku zawiera jednocześnie ustalenie zaistnienia czynu, o którym mowa w art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k.⁴¹

Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów SN z dnia 26 maja 2020 r., I KZP 12/19, OSNKW 2020, nr 6, poz. 17, zasadnie stwierdził, że: **Wniosek o wznowienie postępowania oparty na podstawie z art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k. spełnia wymogi formalne wskazane w art. 541 § 2 k.p.k., jeżeli wskazuje na prawomocny wyrok skazujący za popełnienie przestępstwa w związku z postępowaniem objętym wznowieniem postępowania albo jeżeli w swojej treści wskazuje na orzeczenie zapadłe w postępowaniu karnym, stwierdzające niemożność wydania wyroku skazującego z powodu przyczyn wymienionych w art. 17 § 1 pkt 3–11 k.p.k. lub w art. 22 k.p.k. W tym ostatnim wypadku we wniosku muszą być jednak przywołane okoliczności świadczące o dopuszczeniu się przestępstwa w związku z postępowaniem, jeżeli takich okoliczności nie zawiera w swojej treści wskazane orzeczenie.**

Uzasadniając ten pogląd, organ ten trafnie zauważył, że orzeczenie stwierdzające niemożność wszczęcia postępowania lub konieczność umorzenia go z przyczyn formalnych nie może automatycznie przesądzać uznania popełnienia przestępstwa i nie może obligować sądu do uwzględnienia wniosku o wznowienie postępowania. Wnioskodawca jest obowiązany wykazać, że zdarzenie takie miało miejsce⁴². Wynika to z faktu, że postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia z powodów określonych w art. 17 § 1 pkt 5–11 k.p.k. lub postanowienie o zawieszeniu postępowania (art. 22 k.p.k.) z reguły nie zawiera stwierdzenia popełnienia przestępstwa. Postanowienie zaś o umarzeniu postępowania karnego – kontynuuje Sąd Najwyższy – powinno w zasadzie zawierać ustalenie świadczące o popełnieniu przestępstwa, albo co najmniej przytaczać okoliczności wskazujące na dokonanie takiego przestępstwa, skoro podstawą ubiegania się o wznowienie postępowania jest wykazanie, że w związku z postępowaniem dopuszczono się przestępstwa. Ten warunek wniosku jest spełniony wtedy, gdy wnioskodawca wskaże przestępstwo związane z postępowaniem oraz okoliczności potwierdzające fakt jego popełnienia. Organ ten argumentuje, że warunek określony w art. 541 § 1 k.p.k., dotyczący wskazania orzeczenia stanowiącego przeszkodę do wydania wyroku skazującego, nie zawiera wymogu stwierdzenia przestępstwa w treści tego orzeczenia.

22 września 2016 r., IV KO 46/16, LEX nr 2110964; postanowienie SN z dnia 19 lutego 2015 r., III KO 104/14, OSNKW 2015, nr 8, poz. 66.

⁴¹ Postanowienie SN z dnia 17 stycznia 2008 r., V KO 88/07, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2008, nr 1, poz. 126; postanowienie SN z dnia 9 czerwca 2008 r., III KO 26/08, LEX nr 398525; postanowienie SN z dnia 1 czerwca 2010 r., IV KO 56/10, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2010, nr 1, poz. 1134; postanowienie SN z dnia 30 października 2015 r., IV KO 81/14, LEX nr 2009511; postanowienie SN z dnia 16 stycznia 2018 r., V KO 83/17, OSNKW 2018, nr 4, poz. 34.

⁴² Postanowienie SN z dnia 5 grudnia 2012 r., III KO 28/12, OSNKW 2013, nr 1, poz. 10; postanowienie SN z dnia 23 lutego 2012 r., III KO 97/11, OSNKW 2012, nr 9, poz. 91; postanowienie SN z dnia 22 września 2016 r., IV KO 46/16, LEX nr 2110964.

8. POJĘCIE „WYDATKÓW NIEZBĘDNYCH DO WYDANIA OPINII” (ART. 618F § 1 K.P.K.)

Biegłemu i specjalście niebędącemu funkcjonariuszem organów procesowych powołanym przez sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze – zgodnie z art. 618f § 1 k.p.k. – przysługuje wynagrodzenie za wykonaną pracę oraz zwrot poniesionych wydatków niezbędnych dla wydania opinii. O jakie wydatki chodzi i jaki jest sposób ich udokumentowania – określa się w § 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie określania stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu karnym⁴³, według którego wydatki poniesione przez biegłego, niezbędne dla wydania opinii, w tym w szczególności wydatki materiałowe, amortyzację aparatury badawczej oraz koszty dojazdu na miejsce wykonania czynności biegły dokumentuje za pomocą faktur lub rachunków albo kopii tych dokumentów, a w razie ich braku – za pomocą oświadczenia. W judykaturze do niezbędnych wydatków związanych z wydaniem opinii zalicza się wydatki związane z bezpośrednim dostarczeniem opinii do siedziby sądu⁴⁴, ale wyłącza się czas podróży poświęcony przez niego na stawiennictwo w sądzie⁴⁵. Na tym tle powstała wątpliwość, czy do kosztów tych zalicza się ponoszone przez instytucję naukową powołaną do opiniowania w związku z opiniowaniem tzw. koszty materiałowe koszty jednostkowe, wyliczone jako związane z opinią, koszty oświetlenia, ogrzewania, innego typu koszty utrzymania infrastruktury etc., bez poniesienia których opinia by nie powstała, czy tylko i wyłącznie takie koszty, które pozostają z opiniowaniem w bezpośrednim związku, a w przypadku zaś uznania, że jako wydatki niezbędne do wydania opinii można zakwalifikować również koszty ponoszone przez instytucję naukową powołaną do opiniowania w związku z opiniowaniem, to czy możliwe jest oparcie się na wyliczeniu tego typu kosztów według oświadczenia instytucji naukowej (wyliczenie wskaźnikowe), o ile koszty te nie rażą wygórowaniem, czy też niezbędne jest detaliczne wyszacowanie tych kosztów i ich odniesienie do konkretnej opinii.

W judykaturze przyjmuje się, że chodzi wyłącznie o wydatki poniesione przez instytucję naukową w bezpośrednim związku ze sporządzoną w sprawie opinią⁴⁶. W doktrynie zaś nie ma jednolitego stanowiska w tej kwestii. Wyraża się pogląd, że podlegają zwrotowi tylko te wydatki, które były niezbędne do wydania opinii, co niekoniecznie musi oznaczać, że były bezpośrednio związane z jej wydaniem,

⁴³ Dz.U. z 2017 r., poz. 2049 ze zm.

⁴⁴ Postanowienie SA w Katowicach z dnia 24 lutego 2016 r., II AKz 84/16, „Prokuratura i Prawo” – wkładka 2017, nr 3, poz. 42.

⁴⁵ Uchwała SN z dnia 21 września 2005 r., I KZP 27/05, OSNKW 2005, nr 10, poz. 92 z uwagami aprobowanymi R.A. Stefańskiego, *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2005 r.*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2006, nr 2, s. 139–140; postanowienie SA w Katowicach z dnia 21 stycznia 2015 r., II AKz 787/14, LEX nr 1665574.

⁴⁶ Postanowienie SA w Katowicach z dnia 11 maja 2016 r., II AKz 234/16, „Prokuratura i Prawo” – wkładka 201, nr 2, poz. 45.

i zalicza się do nich m.in.: koszty amortyzacji sprzętu badawczego, koszty odczynników, zakup jednorazowej aparatury badawczej, która służyła do przeprowadzenia badań niezbędnych do sporządzenia tej konkretnej opinii, np. próbówek, końcówek do pipet, fartuchów ochronnych, masek jednorazowych, rękawiczek, niemożliwych do wykorzystania przez biegłego w dalszej pracy⁴⁷. Twierdzi się też, że dotyczą one zwrotu poniesionych wydatków, niezbędnych do wydania opinii, tj. takich, bez których poniesienia nie dojdzie do wydania opinii, np. materiałów, amortyzacji aparatury badawczej. Do wydatków tych nie zalicza się jednak np. zakupu przez biegłego kosztownego programu komputerowego, który może być przydatny do wydania danej opinii, a następnie wykorzystany także przez biegłego do sporządzania podobnych typowych opinii⁴⁸.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 stycznia 2020 r., I KZP 11/19, OSNKW 2020, nr 1, poz. 2, trafnie wyjaśnił, że: **Wydatki dla wydania opinii w postępowaniu karnym (art. 618f § 1 k.p.k., § 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie określania stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu karnym, Dz.U. z 2017 r., poz. 2049 z późn. zm.), których zwrotu może domagać się biegły i specjalista podlegają zwrotowi, w razie ich należytego wykazania (faktury, rachunki, a w razie ich braku – oświadczenie), tylko wtedy, gdy były niezbędne do wydania opinii, co niekoniecznie musi oznaczać, że były bezpośrednio związane z jej wydaniem. Organ procesowy każdorazowo orzekając o zwrocie wydatków musi ocenić, czy wskazane przez biegłego albo specjalistę wydatki w związku z wydaniem konkretnej opinii były niezbędne.** Organ ten, uzasadniając swe stanowisko, wyszedł od znaczenia językowego słowa „niezbędny” i wskazał, że oznacza ono: „taki, bez którego nie można się obejść”⁴⁹, „taki, bez którego nie można się obejść; koniecznie potrzebny, nieodzowny, niezastąpiony”⁵⁰, „nie można się bez tego obejść”⁵¹. Mając na uwadze znaczenie tego pojęcia, słusznie wywodzi, że prawodawca nie zawęził tych wydatków do bezpośrednich, a konstruując wskazane przepisy, mógł to zrobić, a zatem nie można wykluczyć zwrotu wydatków niezbędnych do wydania opinii, ale nieposiadających waloru bezpośredniości. Ramy zwrotu poniesionych wydatków niezbędnych do wydania opinii w praktyce wyznaczają racjonalność oraz zasada doświadczenia życiowego w odniesieniu do charakteru i specyfiki zasięganej opinii w konkretnej sprawie. Słusznie podkreśla, że bez znaczenia dla uzyskania zwrotu omawianej kategorii wydatków powinna też pozostawać kwestia całokształtu działalności jednostki opiniującej i ustalenie czy wydawanie opinii w ogóle stanowi podstawę funkcjonowania określonej instytucji, czy też jest jej

⁴⁷ K. Dudka, *Kodeks...*, red. K. Dudka, op. cit., s. 1639.

⁴⁸ K. Eichstaedt, w: *Kodeks...*, red. D. Świecki, op. cit., teza 3 i 6 do art. 618f; Ł. Łuczak, w: *System Prawa Karnego Procesowego. Koszty procesu w sprawach karnych*, red. M. Klejnowska, t. XVIII, Warszawa 2018, s. 306–307.

⁴⁹ *Wielki słownik języka polskiego PWN*, H – N, praca zbiorowa, t. II, Warszawa 2018, s. 1247.

⁵⁰ *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. 2: H–N, red. S. Dubisz, Warszawa 2003, s. 1196.

⁵¹ *Inny słownik języka polskiego PWN*, t. 1: A – –Ó, red. M. Bańko, Warszawa 2000, s. 1028.

funkcją poboczną. Mogą to być także koszty poniesione przez podmiot opiniujący w związku z prowadzoną przez niego działalnością ogólną, np. opłata za zużycie prądu lub wody.

USTAWA Z DNIA 8 GRUDNIA 2017 R. O SĄDZIE NAJWYŻSZYM (DZ.U. Z 2021 R., POZ. 154 ZE ZM.)

9. PRZEDSTAWIENIE PRZEZ SKŁAD SĄDU NAJWYŻSZEGO ZAGADNIENIA PRAWNEGO DO ROZSTRZYGNIĘCIA SKŁADOWI 7 SĘDZIÓW TEGO SĄDU (ART. 82)

W myśl art. 82 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym, jeżeli Sąd Najwyższy, rozpoznając kasację lub inny środek odwoławczy, poweźmie poważne wątpliwości co do wykładni przepisów prawa będących podstawą wydanego rozstrzygnięcia, może odroczyć rozpoznanie sprawy i przedstawić zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia składowi 7 sędziów tego sądu. Sąd Najwyższy, wyjaśniając przesłanki przedstawienia na tej podstawie zagadnienia prawnego w postępowaniu ze skargi na wyrok Sądu Najwyższego w postanowieniu składu 7 sędziów SN z dnia 26 maja 2020 r., I KZP 14/19, OSNKW 2020, nr 6, poz. 18, stwierdził, że: **Kluczowym warunkiem dla skutecznego przedstawienia zagadnienia prawnego Sądowi Najwyższemu w trybie art. 82 ustawy z 2017 r. o Sądzie Najwyższym jest to, aby przepis (lub przepisy) prawa, którego wykładnia prawna budzi wątpliwości, stanowił podstawę rozstrzygnięcia sprawy zawisłej przed Sądem Najwyższym rozpoznającym kasację lub inny środek odwoławczy; nie budzi wątpliwości, że zagadnienie takie można przedstawić także w trybie postępowania skargowego uregulowanego w rozdziale 55a Kodeksu postępowania karnego.** Oczywiście jest, że przedstawione zagadnienie prawne musi dotyczyć przepisu prawa, którego wykładnia prawna budzi wątpliwości, który stanowił podstawę rozstrzygnięcia sprawy zawisłej przed Sądem Najwyższym, gdyż warunek ten jest *expressis verbis* wyartykułowany w art. 82 § 1 ustawy o SN. Inaczej trzeba ocenić stwierdzenie Sądu Najwyższego, że na podstawie art. 82 § 1 ustawy o SN może być przedstawione zagadnienie prawne także w postępowaniu ze skargi na wyrok sądu odwoławczego (art. 539a k.p.k.). Zdaniem tego organu kwestia ta nie budzi wątpliwości i z tego powodu pogląd ten nie został w ogóle uzasadniony. Tymczasem treść art. 82 § 1 ustawy o SN nie pozwala na wyprowadzenie takiego wniosku. W myśl tego przepisu skład Sądu Najwyższego może przedstawić zagadnienie prawne w sprawie zawisłej przed Sądem Najwyższym rozpoznającym kasację lub inny środek odwoławczy. Objęcie zakresem tego przepisu także postępowania zainicjowanego przed tym sądem skargą na wyrok sądu odwoławczego jest możliwe tylko w razie uznania, że skarga taka jest środkiem odwoławczym. Tymczasem w doktrynie do środków odwoławczych, stanowiących zwyczajne środki zaskarżenia, zalicza się tylko apelację i zażalenie, a skarga na wyrok sądu odwoławczego jest

wymieniana w grupie nadzwyczajnych środków zaskarżenia⁵². Skarga na wyrok sądu odwoławczego jest rzeczywiście nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia⁵³. Za nieuznaniem jej za środek odwoławczy przemawia też wykładnia systemowa. Apelacja i zażalenie są uregulowane w Kodeksie postępowania karnego, dziale IX zatytułowanym „Postępowania odwoławcze”, a ponadto w przepisach ogólnych dotyczących obu tych środków używa się wprost nazwy „środek odwoławczy” (np. art. 425 § 1 i 3, art. 426 § 1, art. 427 § 1 i 3, art. 428 § 1, art. 429 § 1 i 2, art. 430 § 1, art. 431, art. 432).

Skarga na wyrok sądu odwoławczego jest zamieszczona w dziale XI o intuicji „Nadzwyczajne środki zaskarżenia”. W tym kontekście nietrafne jest uznanie w piśmiennictwie tej skargi za zwykły środek odwoławczy, który ustawodawca błędnie umiejscowił w systematyce Kodeksu postępowania karnego wśród nadzwyczajnych środków zaskarżenia, za czym ma przemawiać fakt, że przysługuje od nieprawomocnego wyroku⁵⁴. Słusznie wskazuje się, że skarga nie jest zwykłym środkiem odwoławczym, lecz nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, za czym przemawiają nie tylko systematyka kodeksu, przesłanki dopuszczalności tego środka, tryb rozpoznawania sprawy czy rodzaj orzeczenia po rozpoznaniu tej skargi, ale także fakt, że w swojej istocie wykazuje znacznie więcej podobieństw do kasacji lub wniosku o wznowienie postępowania sądowego niż do zwyczajnego środka odwoławczego, jakim jest apelacja, służąca korekcie nieprawomocnych wyroków⁵⁵. Nic nie wnosi określenie skargi na wyrok sądu odwoławczego jako środka zaskarżenia *sui generis*, charakteryzującego się skargowością, bezwzględna

⁵² S. Waltoś, P. Hofmański, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2020, s. 339; D. Gruszecka, w: *Proces karny*, red. J. Skorupka, Warszawa 2017, s. 638; H. Paluszkiwicz, w: K. Dudka, H. Paluszkiwicz, *Postępowanie karne*, Warszawa 2021, s. 597; *Polski proces karny*, red. P. Wiliński, Warszawa 2020, s. 577.

⁵³ S. Waltoś, P. Hofmański, *Proces...*, op. cit., s. 604; D. Gruszecka, w: *Proces...*, red. J. Skorupka, op. cit., s. 773; H. Paluszkiwicz, w: K. Dudka, H. Paluszkiwicz, *Postępowanie...*, op. cit., s. 648; *Polski proces...*, red. P. Wiliński, op. cit., s. 657; M. Niemiec, *Przestępstwo wypadku drogowego w pytaniach i odpowiedziach*, Warszawa 2019, s. 89; P. Misztal, *Przymus adwokacko-radcowski w polskim procesie karnym*, Warszawa 2020, s. 187; S. Steinborn, *Skarga na wyrok kasatoryjny sądu odwoławczego na tle systemu środków zaskarżenia w polskim procesie karnym*, w: *Verba scripta manent. Proces karny, prawo karne skarbowe i prawo wykroczeń po zmianach z lat 2015–2016. Księga pamiątkowa poświęcona Prof. M. Zbrojewskiej*, red. T. Grzegorzczak, R. Olszewski, Warszawa 2017, s. 418; J. Zagrodnik, *Instytucja skargi na wyrok sądu odwoławczego (rozdział 55a) – zarys problematyki*, w: *Verba scripta...*, op. cit., s. 522–523; M. Klubińska, *Skarga na wyrok sądu odwoławczego jako środek zaskarżenia w postępowaniu karnym*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2019, nr 3, s. 133–135; K. Wróblewski, A. Tęcza-Paciorek, *Skarga na wyrok sądu odwoławczego*, „Palestra” 2017, nr 9, s. 25; B. Łukowiak, *Kontrowersje wokół skargi na wyrok sądu odwoławczego w procesie karnym*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2020, nr 1, s. 107; J. Matras, w: *Kodeks postępowania karnego, Komentarz*, red. K. Dudka, Warszawa 2020, s. 1222; D. Świecki, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Skorupka, Warszawa 2020, s. 1385; D. Świecki, w: *Kodeks...*, op. cit., LEX/el. 2021, teza 7 do art. 539a.

⁵⁴ R. Szymczykiwicz, *Skarga na wyrok sądu odwoławczego jako nowy środek odwoławczy w polskiej procedurze karnej*, „Studia Prawnicze i Administracyjne” 2016, nr 1, s. 100; K. Pawelec, *Zarys metodyki pracy obrońcy i pełnomocnika w sprawach przestępstw i wykroczeń drogowych*, Warszawa 2016, s. 435.

⁵⁵ P. Czarnecki, *Skarga na wyrok sądu odwoławczego. (Non)sens nowego rozdziału 55a Kodeksu postępowania karnego?*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2016, nr 2, s. 94.

suspensywnością i bezwzględną dewolutywnością, którego celem jest procesowe podważenie nieprawomocnego, kasatoryjnego wyroku sądu odwoławczego⁵⁶.

Wydawać by się mogło, że za dopuszczalnością przedstawienia zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia składowi 7 sędziów tego sądu w postępowaniu wszczętym na skutek skargi na wyrok sądu odwoławczego przemawia treść art. 82 § 1 ustawy o SN, w którym dopuszcza się taką możliwość w sytuacji, gdy Sąd Najwyższy rozpoznaje *verba legis* „kasację lub inny środek odwoławczy”, co można odczytać, że w myśl tego przepisu kasacja jest środkiem odwoławczym, a zatem za taki może być uznana także skarga na wyrok sądu odwoławczego. Takie rozumienie zarówno kasacji, jak i innych środków nadzwyczajnych burzyłoby całą nomenklaturę pojęciową środków zaskarżenia i nie sposób aprobować takiej interpretacji tego zwrotu.

10. UCHWAŁY O MOCY ZASAD PRAWNYCH (ART. 87 § 1)

Uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego, składu połączonych izb oraz składu całej izby, z chwilą ich podjęcia uzyskują moc zasad prawnych. Skład 7 sędziów może postanowić o nadaniu uchwale mocy zasady prawnej (art. 87 § 1 ustawy o SN). Sąd Najwyższy wyjaśnił, że: „Uchwały Sądu Najwyższego mające moc zasady prawnej, przyjęte do stosowania do szerszej praktyki, wiążą tylko składy Sądu Najwyższego. Nie mogą one orzekać sprzecznie z taką zasadą prawną, chyba że nastąpi zmiana stanu prawnego lub też Sąd Najwyższy, w specjalnej przewidzianej do tego procedurze, odstąpi od danej zasady prawnej. Uchwały mające moc zasad prawnych wiążą wszystkie składy Sądu Najwyższego, niezależnie od ich rangi. Oznacza to, że uchwała składu siedmiu sędziów, mająca moc zasady prawnej, jest wiążąca dla innych składów Sądu Najwyższego. Związanie zasadami prawnymi tylko składów Sądu Najwyższego nie oznacza, że zasady prawne pozostają bez wpływu na orzecznictwo sądów powszechnych i sądów wojskowych. Brak bowiem formalnej mocy wiążącej orzecznictwa Sądu Najwyższego, poza związaniem wynikającym z przepisów szczególnych (por. art. 390 § 2 k.p.c., 398²⁰ k.p.c.), nie oznacza, iż nie mają one realnego wpływu na orzecznictwo sądowe”⁵⁷.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 czerwca 2020 r., I KZP 1/20, OSNKW 2020, nr 7, poz. 26, zasadnie wyjaśnił, że: **Związanie składów Sądu Najwyższego uchwałą mającą moc zasady prawnej obejmuje nie tylko to, co dana zasada prawna głosi, lecz także i to, co logicznie z niej wynika (art. 87 § 1 i art. 88 § 1 a contrario ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U. z 2019 r., poz. 825)**. Organ ten powtórzył wyrażony wcześniej taki pogląd przez Sąd Najwyższy⁵⁸. W uzasadnieniu postanowienia wskazał, że pogląd przedsta-

⁵⁶ J. Kil, *Skarga na wyrok sądu odwoławczego jako środek zaskarżenia sui generis*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2019, nr XIX (zeszyt specjalny), s. 178.

⁵⁷ Postanowienie SN z dnia 17 maja 2019 r., V CZ 23/19, LEX nr 2657463; K. Szczucki, *Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 450–451.

⁵⁸ Uchwała SN z dnia 26 lutego 2014 r., I KZP 27/13, OSNKW 2014, nr 5, poz. 34.

wiony w uchwale nie musi odnosić się bezpośrednio do każdego aspektu ujętej w niej problematyki interpretacyjnej i nie musi wskazywać wprost wszystkich konsekwencji dokonanej wykładni.

KODEKS KARNY WYKONAWCZY

11. SKARGA NA DECYZJE ORGANÓW WYKONAWCZYCH (ART. 7 § 1 K.K.W.)

W myśl art. 7 § 1 w zw. z art. 2 pkt 3–6 i 10 k.k.w. skazany może zaskarżyć do sądu decyzję prezesa sądu lub upoważnionego sędziego, sędziego penitencjarnego, dyrektora zakładu karnego, aresztu śledczego, dyrektora okręgowego i Dyrektora Generalnego Służby Więziennej albo osoby kierującej innym zakładem przewidzianym w przepisach prawa karnego wykonawczego oraz komisji penitencjarnej, sądowego kuratora zawodowego oraz kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej, a także innego organu uprawnionego przez ustawę do wykonywania orzeczeń, z powodu jej niezgodności z prawem, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Treść tego przepisu nie daje jasnej odpowiedzi, czy zaskarżenia do sądu penitencjarnego decyzja organu postępowania wykonawczego z powodu niezgodności z prawem, obejmuje obok kontroli formalno-prawnej również jej kontrolę materialno-prawną.

Sąd Najwyższy, wyjaśniając tę kwestię w postanowieniu z dnia 25 czerwca 2020 r., I KZP 3/20, OSNKW 2020, nr 7, poz. 25, słusznie przyjął, że: **Zgodnie z art. 7 § 1 k.k.w. skazany może zaskarżyć do sądu decyzję organu wymienionego w art. 2 pkt 3–6 i 10 tego aktu prawnego z powodu obrazy prawa materialnego lub prawa procesowego, jeżeli mogła mieć ona wpływ na treść decyzji, o ile ustawa nie stanowi inaczej. Decyzje oparte na uznaniu organu, zawarte w nich ustalenia faktyczne i rozstrzygnięcia o karze mogą być skarżone poprzez podniesienie zarzutu niezgodności z prawem w podanym wyżej rozumieniu. W szczególności na płaszczyźnie obrazy prawa procesowego kwestionowane mogą być: sposób gromadzenia dowodów, kompletność zgromadzonego materiału dowodowego oraz prawidłowość jego oceny.**

W uzasadnieniu tego postanowienia organ ten podkreślił, że postępowanie skargowe, a takim jest postępowanie określone w art. 7 § 1 k.k.w., różni się od postępowania odwoławczego⁵⁹, a w przepisie art. 7 k.k.w., normującym całościowo postępowanie skargowe, nie zamieszczono odesłania do jakichkolwiek innych przepisów w kwestiach nieuregulowanych. Nie podzielił zatem poglądu, że skarga

⁵⁹ Postanowienie SN z dnia 11 stycznia 2006 r., I KZP 56/05, OSNKW 2006, nr 2, poz. 14; Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Gdańsk 2007, teza 3 do art. 7; K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 91, K. Dąbkiewicz, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 77–78; S. Lelental, *Skarga skazanego na decyzję organu postępowania wykonawczego w polskim prawie karnym wykonawczym*, w: *Rzeczelný proces karny. Księga jubileuszowa Prof. Zofii Świdry*, red. J. Skorupka, Warszawa 2009, s. 673–674.

należy do środków odwoławczych⁶⁰. Konsekwencją przyjęcia poglądu, że skarga nie jest środkiem odwoławczym, a swoistym środkiem zaskarżenia, jest wykluczenie dopuszczalności podnoszenia w postępowaniu skargowym wszystkich zarzutów właściwych dla postępowania odwoławczego. Analizując pojęcie niezgodności z prawem, Sąd Najwyższy wskazał, że jest to sprzeczność z prawem, będąca konsekwencją obrazy prawa przy podejmowaniu skarżonej decyzji, zarówno prawa materialnego, jak i prawa procesowego⁶¹. Jednocześnie słusznie przyjął, że zarzut niezgodności z prawem spowodowanej obrazą prawa procesowego – wbrew temu co się twierdzi w literaturze⁶² – wymaga wykazania wpływu naruszenia na treść rozstrzygnięcia. Zdaniem Sądu Najwyższego brak potrzeby wykazywania wpływu obrazy prawa procesowego na wydaną decyzję doprowadziłyby do dysfunkcyjności postępowania skargowego, ponieważ stwierdzenie jakiegokolwiek naruszenia przepisów postępowania pociągałoby za sobą konieczność wzruszenia decyzji.

BIBLIOGRAFIA

- Ciepla H., w: *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. K. Piasecki, Warszawa 2012.
- Czarnecki P., *Skarga na wyrok sądu odwoławczego. (Non)sens nowego rozdziału 55a Kodeksu postępowania karnego?*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2016, nr 2.
- Dąbkiewicz K., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Doda Z., Grajewski J., *Węzłowe problemy postępowania karnego w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego za lata 1991–1994*, Cz. 1, „Przegląd Sądowy” 1992, nr 7–8.
- Durczak-Żochowska S., *Glosa do uchwały SN z dnia 30 września 2010 r.*, I KZP 10/10, „Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa” 2011, nr 4.
- Dudziak S., *Zaskarżanie postanowień o odmowie wszczęcia i umorzeniu postępowania przygotowawczego po nowelizacji art. 306 k.p.k.*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 10.
- Dziergawka A., *Glosa do postanowienia SN z dnia 15 stycznia 2020 r.*, I KZP 10/19, „Przegląd Sądowy” 2020, nr 7–8.
- Federowicz K., *Zakaz dowodowy z art. 168a kodeksu postępowania karnego, cz. III*, „Przegląd Sądowy” 2015, nr 1.
- Filar M., *Glosa do uchwały SN z dnia 20 września 2007 r.*, I KZP 26/07, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2008, nr 4.
- Gruszecka D., w: *Proces karny*, red. J. Skorupka, Warszawa 2017.
- Grzeszczyk W., *Praktyczne aspekty gravamen w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2008, nr 11.

⁶⁰ J. Śpiewak, *Środki odwoławcze według Kodeksu karnego wykonawczego*, „Przegląd Więziennictwa Polskiego” 1998, nr 19, s. 3; J. Lachowski, T. Oczkowski, *Skarga skazanego w postępowaniu wykonawczym (art. 7 k.k.w.)*, „Przegląd Więziennictwa Polskiego” 2008, nr 61, s. 6–10; S. Tarapata, *Podstawy skargi z art. 7 § 1 k.k.w. na decyzje organów wykonujących orzeczenia (zagadnienia wybrane)*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2019, nr 3, s. 2–3.

⁶¹ P. Tarwacki, *Zgodność z prawem decyzji badanej przez sąd penitencjarny na podstawie skargi z art. 7 k.k.w.*, „Palestra” 2017, nr 7–8, s. 80–82.

⁶² J. Lachowski, T. Oczkowski, *Skarga...*, op. cit., s. 18.

- Herzog A., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2020.
- Hołda Z., Postulski K., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Gdańsk 2007.
- Jezusek A., *Możliwość dezinformowania przez świadka organów postępowania w świetle prawa do obrony, zasady równości wobec prawa i zasady praworządności a realizacja znamion z art. 233 § 1a k.k.*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2018, nr 4.
- Jezusek A., *Glosa do postanowienia SN z dnia 15 stycznia 2020 r.*, I KZP 10/19, „Prokuratura i Prawo” 2021, nr 1.
- Juszczak Ł., *Glosa do postanowienia SN z dnia 30 września 2015 r.*, I KZP 8/15, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2016, nr 2.
- Kala D., Klubińska M., *Kara łączna i wyrok łączny*, Kraków 2017.
- Kil J., *Skarga na wyrok sądu odwoławczego jako środek zaskarżenia sui generis*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2019, nr XIX (zeszyt specjalny).
- Klubińska M., *Skarga na wyrok sądu odwoławczego jako środek zaskarżenia w postępowaniu karnym*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2029, nr 3.
- Kmieciak R., *Glosa do postanowienia SN z 18.07.2000 r.*, IV KZ 63/00, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2001, nr 1.
- Kmieciak R., *Glosa do uchwały SN z dnia 20 września 2007 r.*, I KZP 26/07, „Prokuratura i Prawo” 2007, nr 12.
- Kolendowska-Matejczuk M., *Kurator małoletniego pokrzywdzonego w procesie karnym na tle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*, „Prokuratura i Prawo” 2015, nr 4.
- Kornak M., *Glosa do uchwały SN z dnia 30 września 2010 r.*, I KZP 10/10, LEX/el. 2010.
- Krawiec A.Z., *Kurator jako podmiot reprezentujący małoletniego pokrzywdzonego w postępowaniu karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 11.
- Krawczyk T., *Glosa do postanowienia SN z 20 grudnia 2007 r.*, I KZP 34/07, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2009, nr 5.
- Kulesza J.A., *Glosa do postanowienia SN z 20 grudnia 2007 r.*, I KZP 34/07, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2009, nr 4.
- Kurowski M., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz zaktualizowany*, red. D. Świecki, t. I, LEX/el. 2021.
- Kwiatkowski Z., *Glosa do uchwały SN z dnia 20 czerwca 1991 r.*, I KZP 12/91, „Przegląd Sądowy” 1992, nr 7–8.
- Lach A., *Glosa do uchwały SN z dnia 20 września 2007 r.*, I KZP 26/07, LEX/el. 2008.
- Lachowski J., Oczkowski T., *Skarga skazanego w postępowaniu wykonawczym (art. 7 k.k.w.)*, „Przegląd Więziennictwa Polskiego” 2008, nr 61.
- Lelental S., *Skarga skazanego na decyzję organu postępowania wykonawczego w polskim prawie karnym wykonawczym*, w: *Rzetelny proces karny. Księga jubileuszowa Prof. Zofii Świdwy*, red. J. Skorupka, Warszawa 2009.
- Łuczak Ł., w: *System Prawa Karnego Procesowego. Koszty procesu w sprawach karnych*, red. M. Klejnowska, t. XVIII, Warszawa 2018.
- Łukowiak B., *Kontrowersje wokół skargi na wyrok sądu odwoławczego w procesie karnym*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2020, nr 1.
- Manikowska M., *Glosa do uchwały SN z dnia 30 września 2010 r.*, I KZP 10/10, „Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa” 2011, nr 1.
- Matras J., w: *Kodeks postępowania karnego, Komentarz*, red. K. Dudka, Warszawa 2020.
- Misztal P., *Przymus adwokacko-radcowski w polskim procesie karnym*, Warszawa 2020.

- Mierzwińska-Lorencka J., *Kilka słów o reprezentacji pokrzywdzonego dziecka w postępowaniu karnym*, w: *Prawo wobec problemów społecznych. Księga jubileuszowa prof. E. Zielińskiej*, red. B. Namysłowska-Gabrysiak, K. Syroka-Marczewska, A. Walczak-Żochowska, Warszawa 2016.
- Mozgawa M., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.
- Niemiec M., *Przestępstwo wypadku drogowego w pytaniach i odpowiedziach*, Warszawa 2019.
- Paluszkiewicz H., w: K. Dudka, H. Paluszkiewicz, *Postępowanie karne*, Warszawa 2021.
- Paprzycki L.K., *Glosa do uchwały SN z dnia 20 czerwca 1991 r., I KZP 12/91, „Palestra” 1992*, nr 1–2.
- Pawelec K., *Zarys metodyki pracy obrońcy i pełnomocnika w sprawach przestępstw i wykroczeń drogowych*, Warszawa 2016.
- Polski proces karny*, red. P. Wiliński, Warszawa 2020.
- Postulski K., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2017.
- Potulski J., *Glosa do uchwały SN z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 4/07, „Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa” 2008*, nr 3.
- Siwek M., *Glosa do uchwały SN z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 4/07, „Przegląd Sądowy” 2008*, nr 3.
- Skowron B., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. K. Dudka, Warszawa 2020.
- Stefański R.A., *Krąg podmiotów uprawnionych do zaskarżania postanowień o zaniechaniu ścigania karnego w świetle nowych uregulowań, „Prokuratura i Prawo” 2014*, nr 2.
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za lata 1991–1993, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1995*, nr 2.
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2005 r., „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2006*, nr 2.
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2007 r., „Wojskowy Przegląd Prawniczy 2008”*, nr 2.
- Stefański R.A., *Glosa do uchwały SN z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 4/07, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2008*, nr 3.
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej i Wojskowej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2010 r., „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2011*, nr 2.
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2011 r., „Ius Novum” 2012*, nr 3.
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie postępowania karnego za 2015 r., „Ius Novum” 2017*, nr 1.
- Stefański R.A., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 1–166*, red. R.A. Stefański, t. I, Warszawa 2017.
- Stefański R.A., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 297–424*, red. R.A. Stefański, t. III, Warszawa 2021.
- Stefański R.A., w: *System Prawa Karnego. Postępowanie przygotowawcze*, red. R.A. Stefański, t. X, Warszawa 2016.
- Steinborn S., *Skarga na wyrok kasatoryjny sądu odwoławczego na tle systemu środków zaskarżenia w polskim procesie karnym*, w: *Verba scripta manent. Proces karny, prawo karne skarbowe i prawo wykroczeń po zmianach z lat 2015–2016. Księga pamiątkowa poświęcona Prof. M. Zbrojewskiej*, red. T. Grzegorzczyk, R. Olszewski, Warszawa 2017.

- Steinborn S., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów*, red. S. Steinborn, LEX/el. 2016.
- Sych W., *Glosa do uchwały SN z dnia 30 września 2010 r., I KZP 10/10, „Ius Novum” 2011, nr 1.*
- Syta M., *Gravamen jako przesłanka zażalenia w postępowaniu przygotowawczym, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 4.*
- Szewczyk M., Wojtaszczyk A., Zontek W., w: *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do art. 212–277a*, red. W. Wróbel, A. Zoll, t. II, Warszawa 2017.
- Szczucki K., *Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz*, Warszawa 2021.
- Szymczykiewicz R., *Skarga na wyrok sądu odwoławczego jako nowy środek odwoławczy w polskiej procedurze karnej, „Studia Prawnicze i Administracyjne” 2016, nr 1.*
- Śpiewak J., *Środki odwoławcze według Kodeksu karnego wykonawczego, „Przegląd Więziennictwa Polskiego” 1998, nr 19.*
- Świecki D., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Skorupka, Warszawa 2020.
- Świecki D., w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, t. II, LEX/el. 2021.
- Tarapata Sz., *Podstawy skargi z art. 7 § 1 k.k.w. na decyzje organów wykonujących orzeczenia (zagadnienia wybrane), „eCzasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2019, nr 3.*
- Tarapata Sz., Zakrzewski P., *Czy to koniec sporu dotyczącego kwestii ponoszenia odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań przez sprawcę uprzednio popełnionego przestępstwa? Rzecz o wykładni znamion typu czynu zabronionego z art. 233 § 1a k.k.*, w: *Zmodyfikowane typy przestępstw w teorii i praktyce prawa karnego*, red. J. Giezek, Warszawa 2017.
- Tarwacki P., *Zgodność z prawem decyzji badanej przez sąd penitencjarny na podstawie skargi z art. 7 k.k.w., „Palestra” 2017, nr 7–8.*
- Tyszkiewicz L., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, Warszawa 2016.
- Warchoła M., *Glosa do uchwały SN z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 4/07, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2007, nr 3.*
- Waltoś S., Hofmański P., *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2020.
- Wąsek A., *Glosa do uchwały SN z dnia 20 czerwca 1991 r., I KZP 12/91, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1992, nr 3–4.*
- Wielec M., *Instytucja kuratora procesowego w postępowaniu karnym – uwagi na marginesie uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2010 r., sygn. I KZP 10/10, „Studia Prawnicze i Administracyjne” 2014, nr 2.*
- Wróblewski K., Tęcza-Paciorek A., *Skarga na wyrok sądu odwoławczego, „Palestra” 2017, nr 9.*
- Zagrodnik J., *Instytucja skargi na wyrok sądu odwoławczego (rozdział 55a) - zarys problematyki*, w: *Verba scripta manent. Proces karny, prawo karne skarbowe i prawo wykroczeń po zmianach z lat 2015–2016. Księga pamiątkowa poświęcona Prof. M. Zbrojewskiej*, red. T. Grzegorzczak, R. Olszewski, Warszawa 2017.
- Zalewski W., w: *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz. Art. 222–316*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2017.
- Zgoliński I., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzosek, Warszawa 2020.

PRZEGLĄD UCHWAŁ IZBY KARNEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO W ZAKRESIE PRAWA KARNEGO MATERIALNEGO I PROCESOWEGO ZA 2020 ROK

Streszczenie

Artykuł ma charakter naukowo-badawczy, a jego przedmiotem jest analiza uchwał i postanowień Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego i procesowego wydanych w 2020 r., w wyniku rozpatrzenia tzw. pytań prawnych. Dotyczyły one: odpowiedzialności za fałszywe zeznania (art. 233 § 1 k.k.), reprezentowania małoletniego pokrzywdzonego przez jednego z rodziców w sytuacji, gdy oskarżonym (podejrzany) jest drugi z rodziców (art. 51 § 2 k.p.k.), naruszenia praw wskutek przestępstwa osoby, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie (art. 306 § 1 pkt 3 k.p.k.), osoby nieuprawnionej, do orzekania (art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.), konkretnych pytań prawnych (art. 441 § 1 k.p.k.), zaliczenia na poczet orzeczonego łącznego środka karnego odrębnie wykonanych tożsamyh rodzajowo środków karnych (art. 577 k.p.k.), wznowienia postępowania z powodu popełnienia przestępstwa w związku z postępowaniem (art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k.), pojęcia „wydatków niezbędnych do wydania opinii” (art. 618f § 1 k.p.k.), przedstawienia przez skład Sądu Najwyższego zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia składowi 7 sędziów tego sądu (art. 82 ustawy o SN), uchwał o mocy zasad prawnych (art. 87 § 1 ustawy o SN) i skargi na decyzje organów wykonawczych (art. 7 § 1 k.k.w.). Podstawowym celem naukowym była ocena zasadności dokonanych przez ten organ interpretacji przepisów regulujących zagadnienia prawne poddane Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia. Głównymi tezami badawczymi było wykazanie, że tzw. instytucja pytań prawnych kierowanych do Sądu Najwyższego spełnia ważną rolę w zapewnieniu jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych, gdyż argumentacja stanowiska tego organu jest pogłębiona. Wyniki badania mają oryginalny charakter, ponieważ rozwijają twórczo interpretację zawartą w analizowanych rozstrzygnięciach. Badania mają przede wszystkim zasięg krajowy. Artykuł ma istotne znaczenie dla nauki – zawiera pogłębioną analizę dogmatyczną oraz duży ładunek myśli teoretycznej, a także jest przydatny dla praktyki, wzbogacając argumentację Sądu Najwyższego lub przytaczając okoliczności uzasadniające poglądy odmienne.

Słowa kluczowe: fałszywe zeznania, konkretne pytanie prawne, naruszenie praw osoby składającej zawiadomienie o przestępstwie, osoba nieuprawniona do orzekania postanowienie, reprezentowanie małoletniego, Sąd Najwyższy, skarga, środek karny, uchwała, wydatki niezbędne do wydania opinii, zasada prawna, wznowienia postępowania

REVIEW OF THE RESOLUTIONS OF THE SUPREME COURT CRIMINAL CHAMBER CONCERNING SUBSTANTIVE AND PROCEDURAL CRIMINAL LAW IN 2020

Summary

This scientific research-based article aims to analyse resolutions and rulings of the Supreme Court Criminal Chamber concerning substantive and procedural criminal law issued in 2020 as the response to the so-called legal questions. They concerned liability for false testimony

(Article 233 § 1 CC), representation of a minor by one parent in case the other one is a defendant (a suspect) (Article 51 § 2 CCP), violation of rights of a person who has reported crime resulting from the commission of an offence (Article 306 § 1 (3) CCP), a person unauthorised to judge (Article 439 § 1 (1) CCP), specific legal questions (Article 441 § 1 CCP), counting already executed separate but identical penalties towards a combined sentence (Article 577 CCP), reopening of a proceeding due to the commission of an offence connected with the proceeding (Article 540 § 1 (1) CCP), a concept of 'expenditures necessary to issue an opinion' (Article 618f § 1 CCP), referring a legal issue by the Supreme Court to be solved by seven judges of the Court (Article 82 Act on the Supreme Court), resolutions having the power of legal rules (Article 87 § 1 Act on the Supreme Court) and a complaint about decisions of execution bodies (Article 7 § 1 CPE). The research basically aims to evaluate the legitimacy of this body's interpretation of the regulations covering the legal issues referred to the Supreme Court for resolution. The main research theses consist in showing that the so-called legal questions referred to the Supreme Court play an important role in ensuring the uniformity of common and military courts' judgements because the body's stand is based on in-depth reasoning. The research findings are original in nature as they creatively develop the interpretation contained in the resolutions analysed. The range of the research is mainly national. The article is especially important for science because it contains a deepened dogmatic analysis and a big load of theoretical thought as well as it is practically useful as it enriches the Supreme Court's arguments or refers to circumstances justifying different opinions.

Key words: false testimony, specific legal questions, violation of rights of a person who has reported the commission of crime, person unauthorised to judge, ruling, representing a minor, Supreme Court, complaint, penal measure, resolution, expenditures necessary to issue an opinion, legal rule, reopening of a proceeding

Cytuj jako: Stefański R.A., *Przeгляд uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego i procesowego za 2020 rok*, „Ius Novum” 2021 (15) nr 3, s. 105–131. DOI: 10.26399/iusnovum.v15.3.2021.24/r.a.stefanski

Cite as: Stefański, R.A., (2021) 'Review of the resolutions of the Supreme Court Criminal Chamber concerning substantive and procedural criminal law in 2020'. *Ius Novum* (Vol. 15) 3, 105–131. DOI: 10.26399/iusnovum.v15.3.2021.24/r.a.stefanski

